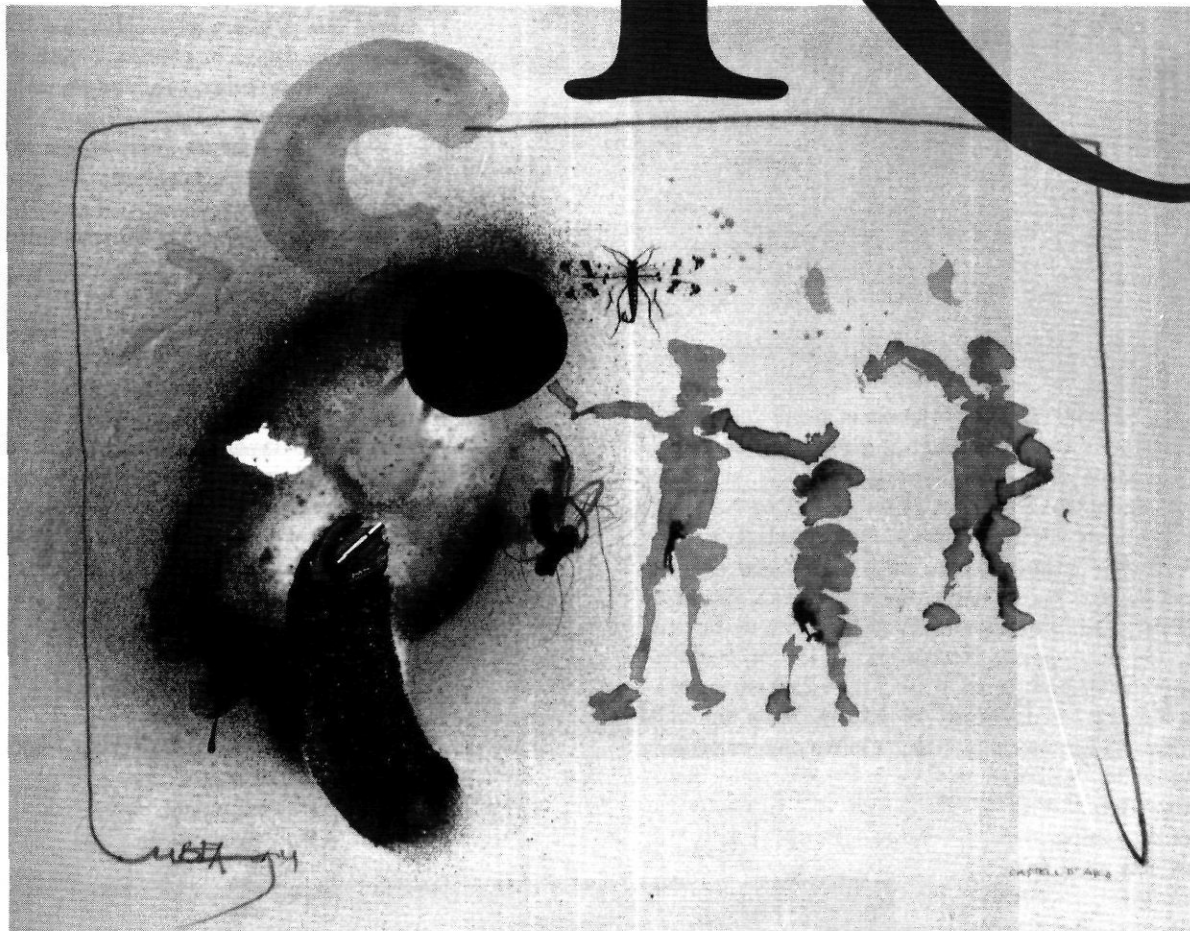

Fulls de la **R**evista

Il·lustracions de Manel Bea

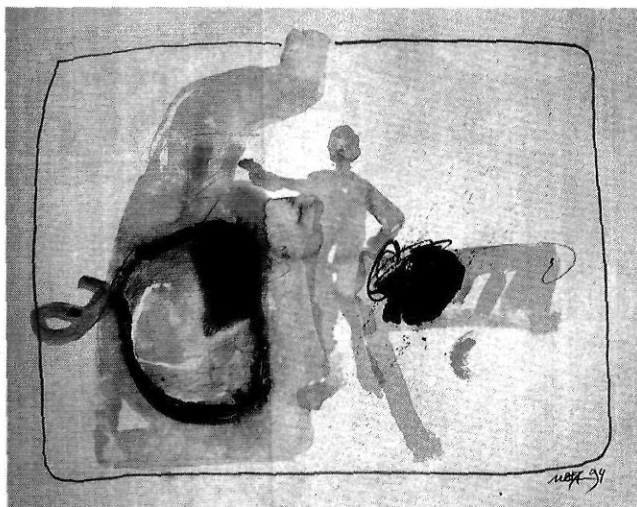
Món clos

Xavier Cortadellas

Aquesta narració va obtenir el primer premi en el V Concurs de narració curta Mercè Rodoreda.

Avui, no ha sortit. He estat esperant-lo inútilment, durant tota la tarda: la primera mitja hora, assegut davant del seu cau; després, estirat al llit, dormint o meditant tal com faig més d'una vegada. Cap al tard, quan em semblava que ja faltava poc per al sopar, he anat a obrir el llum. No se sentia cap fressa. Ni un cop de vent, ni un crit, ni un ocell. Absolutament res, cap fressa enlloc. Per no sentir, ni tan sols no se sentia el xoc dels plats i dels gots que, a vegades, poc abans que ens posin el sopar al torn, se sent des de fora.

A la nit, m'he despertat. No sé quina hora era. Les dotze, la una, potser una mica més tard. He obert els ulls. Encara era fosc. De l'ull de bou que hi ha a tocar el sostre,

m'arribava un soroll estrany. Potser era el xerric llunyà de les rodes d'un carro, potser el soroll d'una aixeta malmenada que algú acabava d'obrir des de no sé on. M'ha fet l'efecte que algú em mirava. Era impossible. M'hi he posat d'esquenes i he provat d'adormir-me. Una vegada, fa molt de temps, vaig defallir. Encara avui, em cou d'explicar-ho. Vaig acostar el llit a la paret, vaig enfilem-m'hi i vaig provar de veure el pati que hi ha darrera d'aquella mena de finestra. Per sort, no hi vaig arribar. Necessitaria un llibant, qualsevol mena de corda amb un ganxo, potser, una escala per veure'l.

Una hora més tard, encara era despert. Tenia una mica de migranya, la boca seca, pastosa, la saliva com enganxada al paladar i a les commissures dels llavis, un inici de rampa als dits d'un dels peus. Em sembla que havia somiat que corria darrera d'una pilota de futbol durant hores i hores.

He estat pensant-hi no sé quant de temps. Les coses d'abans m'entusiasmen. La gespa, el cel, els companys de l'equip que em passaven la pilota, mentre esquilaven els rivals i em cridaven coses estranyes. «Fes-la venir!», «Ara, vinc per tu!», «Fot-li verdolaga!». Jo respirava com un cavall destrossat de tant anar amunt i avall, fent voltes pel camp enmig d'aquells crits. El cos jove i potent, vinclant-se cada vegada que el joc ho demanava.

Quan he obert els ulls, no hi havia res. Ni futbol, ni equip, ni pilota, ni ningú que em cridés. Només les coses que, de tan vistes com són, em sembla que veig gairebé des de sempre. Les quatre parets, la taula, el llit, l'escambell, l'aiguera, el forat estretíssim que em serveix de letrina. Llavors m'he llevat tot i que encara era fosc. He anat a l'interruptor sabent que ja hi era, convençut que ja hi era. He girat la clau, m'he girat jo, i, aleshores, l'he vist mig amagat darrera d'una de les ombres que fa la bombeta.

– Bon dia, li he dit, he estat tota la tarda i tot el vespre esperant-te. De nones a completes.

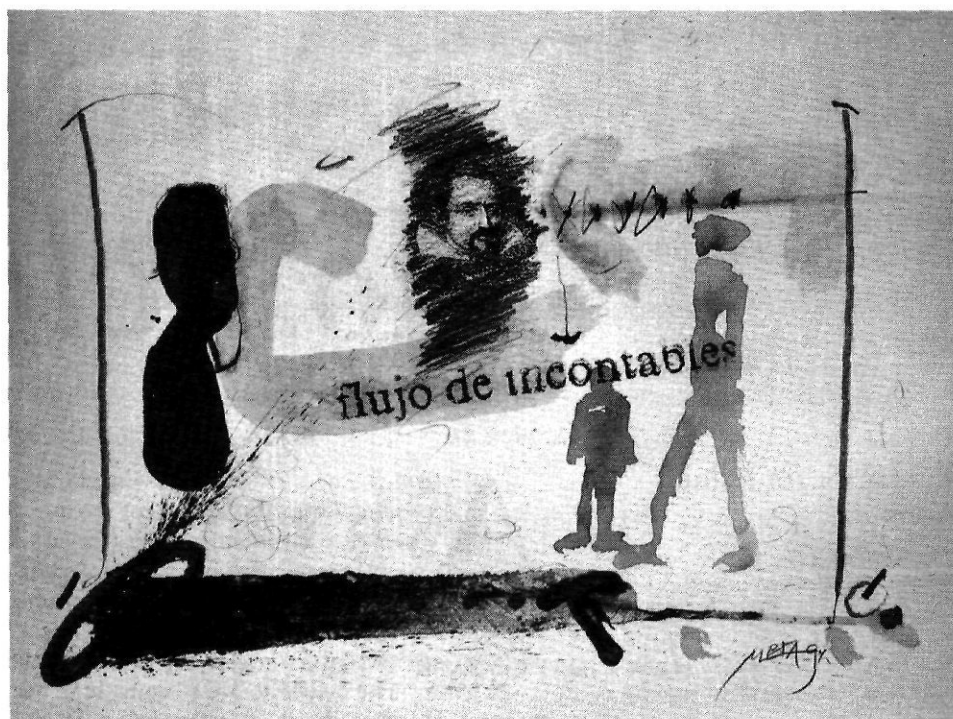
Ell, és clar, no m'ha contestat. No parla mai: per no fer, aquesta vegada ni tan sols no em mirava. Criatura maligna de Déu!

– És amb tu que estic parlant, petit dimoniet, li he dit movent-me a poc a poc.

He fet un pas, provant d'enganyar-lo, fent veure que no m'importava. M'hi he acostat mica a mica. Si l'haguéssiu pogut veure llavors! Negre, solitari, sorrut, encastat en un racó de la paret com si no em conegués, indiferent i arronsant-se com una paparra. Aleshores, m'ha vist venir i ha desplegat tot d'una els elitres.

– No hi fa res, li he cridat. Sé que no pots volar. També per a tu l'ull de bou és massa allunyat. Si poguessis no et quedaries aquí, no hi ha cap animal que pugui suportar aquesta clausura.

Ara no sé on és. S'escapa pel forat i va més enllà. Potser va a una altra cel·la, potser a un corredor, potser, fins i tot, va al pati o al carrer. Qui pot saber-ho? Podria tapar-lo, és clar,

ho he pensat moltes vegades. Al capdavant, seria força raonable. Aleshores estaria com jo, com tots els altres que suposo que encara hi deu haver aquí, tancats en les altres cel·les. Em dic: «Vinga, noi, qui t'ho impedeix? Tanca'l abans no el tempti de nou el forat». Seria relativament fàcil, ja ho sé, n'hi hauria prou de posar-hi un tros de flassada o qualsevol altra cosa, fins i tot n'hi hauria prou de posar-m'hi jo.

Una nit, quan feia poc que era aquí, vaig alçar-me i vaig anar a asseure'm davant del forat. Dic que era a la nit només perquè havia estat dormint fins llavors, no pas perquè sàpiga del cert quina hora era. No tinc rellotge, no m'arriba cap toc de campana, amb prou feines sento cap soroll. Ell va venir poc més tard.

– Busca! vaig cridar-li com si fos un gos.

Però aquest animal no sap res: no sap què és buscar, no sap què és la llum, no deu saber què és la vida, ni tampoc què són les paraules. Potser ni tan sols no sap que el forat aquell que jo li tapava és la seva casa. Va estirar el cap enfora del seu coll fosc i dur, mentre mirava a una i altra banda, absort i aturat com si fos una estàtua. Vaig acostar-m'hi a poc a poc, tement que, en veure'm venir, fugiria tot desplegant els elitres. Però no ho va fer. Potser sigui que tampoc no sap què és volar.

Aleshores, vaig trabucar-lo. Criatura indefensa! Semblava una tortuga que algú hagués capgirat, un animal mort de por que movia inútilment les potes enlaire. Just llavors, van començar a sentir-se aquells trucs de l'altre costat. No en vaig fer cas: a vegades, aquí a on sóc, hi ha algú que colpeja insistentment la paret durant hores i hores.

– Ara ets ben meu, li vaig dir.

Ell no es va ni moure. Hauria jurat que em mirava. Vaig passar un dit damunt del seu cos ben lentament. No tot el dit, és clar, no m'hi hauria cabut: només una part de la punta de l'ungla.

– Vinga, amoixa'm, vaig cridar.

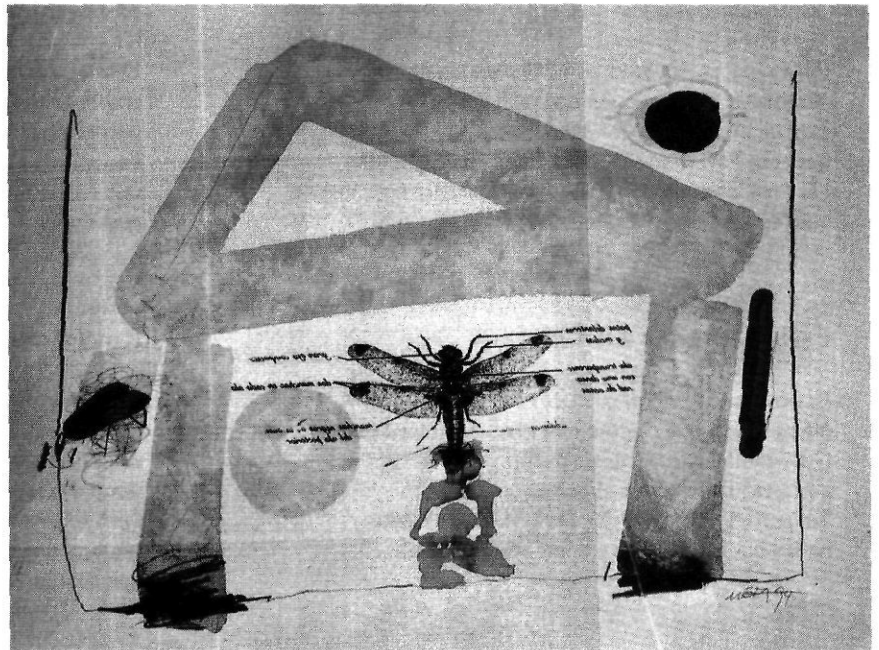
La seva pell era suau i brillant, el seu cap minúscul i entredridor, els seus ulls em miraven com d'amagat, darrera d'unes antenes. Vaig deixar el dit damunt del seu plastró tou i esponjós, com llustre blanc o mantega. Ja em poden creure: feia anys que no sentia el que em va fer sentir.

I, després, com que ell no es movia, vaig desvestir-me, vaig abaixar-me els calçons i me'l vaig posar a l'entrecreix, molt a prop de la canya. Ja em poden ben creure. Les meravelles de Déu són infinites.

No sé què fan. Sé que no es veuen, sé que és impossible que s'hagin vist mai i, amb tot, sembla que es parlin. A

vegades, quan dormen, m'enfilo a l'ull de bou, obro l'espill, m'ajupo i provo de mirar-los a través del forat que he fet en el torn. Sempre és el mateix, contemplo les cel·les durant hores i hores.

Tot és al seu lloc: la taula, el llit, l'escambell, l'aigüera, el forat estretíssim que els serveix de letrina. A l'altra cel·la, també. Repasso la paret que separa un de l'altre. Tot és al seu lloc: cada pedra al seu junt, cadascun d'ells tancat a la seva

cel·la. Si pogués trencaria la regla i entraria a veure què fan asseguts cara a cara, a un i altre costat de la paret, durant hores i hores. N'hi ha que diuen que resen, però jo no he vist mai ningú que resés assegut, sempre sense moure els llavis. N'hi ha que diuen que es comuniquen amb l'Esperit Paràclit, n'hi ha que diuen que només pensen. Aleshores, la taula, el paper, tantes i tantes coses com tenen, de què caram han de servir-los? Una vegada, un d'ells va despullar-se, no sé què feia amb les mans, va quedar pèl a pèl, com un infant que acabava de néixer. Que Déu em perdoni! Que Sant Bru m'il·lumini! Som aquí dins perquè sabem que el món és així, brut i ple de perills. Que cadascú carregui, amb el pes dels seus propis pecats! Jo no hi puc tenir res a veure.

Ara sento com l'altre colpeja la paret. Cada dia fa igual. A la nit, a la tarda, al vespre, al matí, durant hores i hores. Mira a terra i colpeja la paret. N'hi ha que diuen que resa pel món, que expressa la seva angoixa pels pecats d'aquest món, tot el seu dolor. Potser sigui com diuen. «Torna'm l'escarabat», crida un i altre cop. Els ulls sempre en blanc, el cos un fimbreg, els cabells eriçats, macs per mans. «Torna'm l'escarabat». Jo ja no sé què pensar. No he vist mai un rés així. Potser convindria que el pare prior pensés a afluir-los aquesta clausura.

Deu poemes de deu

Asclepiades, *AntPal* VII 500

Oh tu que passes vora la meva tomba buida,
caminant, a Quios quan arribis
explica al meu fill Melesàgoras
que una llevantada se m'emportà, amb la nau
i la mercaderia, i que d'Evippos
això és tot el que en queda, el nom.

Cal·límac, *AntPal* XII 43

Avorreixo els poemes cíclics i no em
plau el camí que tragina una gentada amunt i avall.
Odio també l'amor massa fressat i no bec
a la font. Detesto tot el que és comú.
Tu, però, Lisànias, sí que ets bell. Sí, i encara
no ho has dit, l'eco ja respon «és d'un altre, ell».

Leònidas, *AntPal* VII 455

Marònide, la vella beuarra, l'escura-gerres,
jeu aquí. Sobre la tomba
una copa àtica l'assenyala a tothom.
I gemega, sota terra i tot, no
d'haver deixat indignents els fills i el marit
sinó només perquè la copa és buida.

Meleagre, *AntPal* V 174

Dorms, Zenòfila, brot manyac. Ai
si sobre teu jo ara pogués, sobre les teves
parpelles, sense ales, com el Son, posar-me.
Perquè ni el Son et visités mai més, ell
que fetilla fins els ulls de Zeus, i jo
pogués tenir-te, jo, només jo, a tu.

Posidip, *AntPal* V 186

No et pensis que amb plors de persuasió
m'enganyis, Filènide. Sé que no estimes
ningú en el món més que a mi
sempre que estàs al llit amb mi.
Però si un altre t'hi
tenia, li diries, llavors,
que l'estimaves més a ell que no a mi.

Antípatre de Tessalònica, *AntPal* XI 20

Fugiu, tribu dels poetes de mots espinosos.
En el que canteu hi ha faldars i atxes de blens
reinosos i vés a saber quina peixalla;
mentre us esmerceu a doblegar l'ordre dels mots
i a la font sagrada de la poesia
no beveu sinó aigua. Avui commemorem
Arquíloc i la vigoria d'Homer.
La copa no vol saber res amb bevedors d'aigua.

Automedont, *AntPal* XI 29

Crida-la, fes-la venir. Tot és a punt.
Ara que, quan vingui, què faràs? Adona't,
Automedont, del teu paper. La tens
més pansida que un encim:
trempada i viva abans, ara s'amaga, morta,
entre les cuixes. No se'n riuran
poc de tu, si t'exposes a navegar
sense instrument; sense ni rem per remar.

poetes

Carles Miralles
de l'Antologia Palatina

Filodem, AntPal XI 41

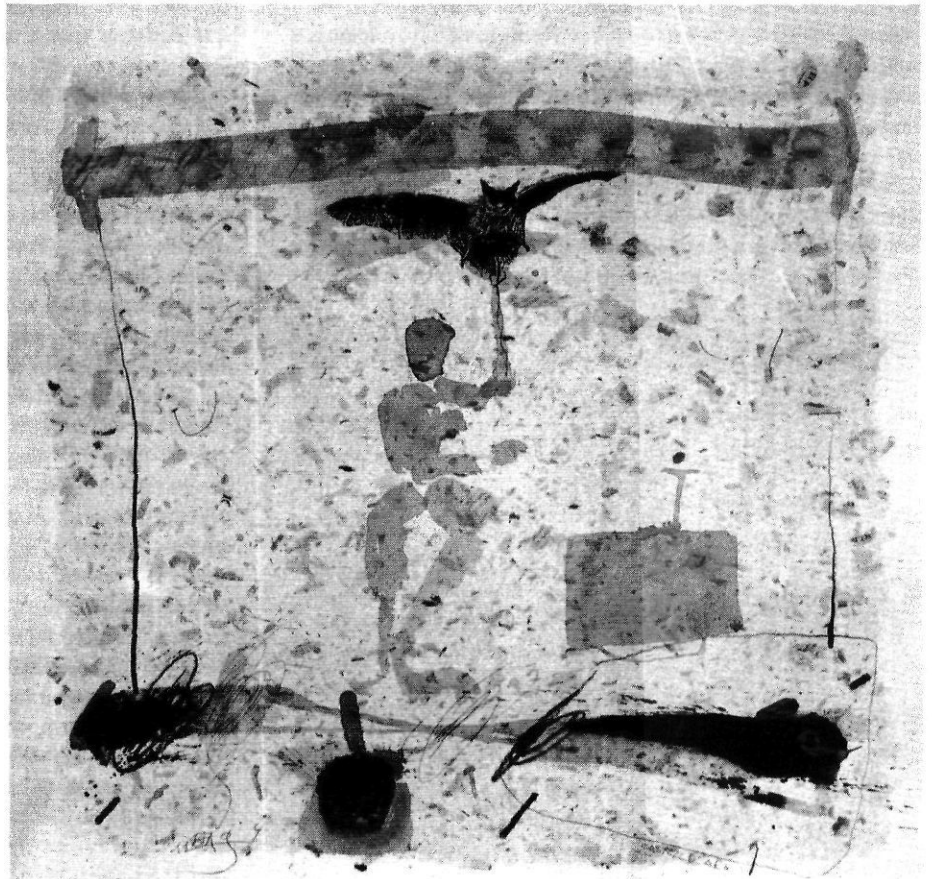
Després de trenta, set anys, lluna rere lluna,
han passat, pàgines arrencades de la meua vida,
i ja han fet sembra en mi tot de cabells blancs,
missatgers, Xantipa, de l'edat del seny.
Però el so de la lira, la conversa i la gresca
bé m'importen, encara, i el foc
omple de fum el meu cor insaciable.
Vinga, Muses, afanyeu-vos
a escriure, mestresses, el nom d'ella
com a colofó de la meua follia.

Pàl·ladas. AntPal IX 167

A canvi del foc, Zeus atorgà un altre foc, les dones.
Tant de bo ni la dona ni el foc no haguessin mai
aparegut. El foc, però, aviat s'apaga, i la dona és foc
que no s'apaga mai, vivaç, i pren pertot.

Pau Silenciari, AntPal V 217

Auri, Zeus penetrà a la cambra de bronze
de Dànae i li tallà el nus
de la intacta donzella. Jo sostinc
que aquesta història vol dir que l'or, amo de tot,
pot més que els murs de bronze i els nusos. L'or
totes les defenses posa a prova i totes les claus, l'or
que abaixa els fums de les atives com sotmeté
el cor de Dànae. Un enamorat
no cal que pregui a Afrodita, si ofereix diners.

Les últimes lletres

L'ANIMAL HUMÀ INADAPTAT

JORDI ARBONÉS.

Ruleta dolça.

Edicions Destino,

Barcelona, 1944, 189 pàgines.

Si hi hagués literatura urbana, també hi podria haver literatura rural. De *Ruleta dolça*, algú podria dir que és un llibre de temàtica rural, una mena de *Sots feréstecs*. Abans, però, haurà de reconèixer que és un llibre escrit amb enteniment, amb marca registrada –marca NIF. Ara bé, allò que més marca *Ruleta dolça* no és l'estil senzill (a vegades massa neutre); el que més marca les cinc narracions són els esdeveniments. I el fet que aquests esdeveniments estiguin localitzats en una natura feréstega, escabrosa, mesquina i isarda és, al capdavant, un imperatiu per donar versemblança a l'existència de llangardaixos, cingles, escarbats i persecucions, i a l'existència d'elements sobrenaturals i màgics (farcits sovint de quotidianitat), que són els que realment marquen els esdeveniments de *Ruleta dolça*, els que passen i els que no passen. L'inadaptat tant és a pagès (és el cas de les nostres cinc narracions) com a ciutat, i els elements sobrenaturals tant es poden situar en el porxo d'una masia com al mig de qualsevol petita, mitjana o gran ciutat (de Sud-amèrica). En algun moment, la proliferació abusiva d'aquestes sobrenaturalitats poden provocar malfiança al

lector, que pot entendre que una calavera dins d'un tortell és més una ensaïmada grotesca que no pas un dolç mal averany. Per aquesta banda, podria perdre fiabilitat la narració que dóna nom al llibre i desmereixeria la presència d'altres símbols a més del de la mort (com ara la tradició nadalena, sàviament descrita durant tota la narració, el *vuelve a casa por Navidad* del fill a la mili, l'àpat, l'àvia, els regals, etc.).

Canícula és la història d'un pagès abandonat i empresonat per disparar al guarda d'una canera municipal, quan, per no haver de pagar la factura de la manutenció de la bèstia, pretén eliminar el gos que li malmestia l'hort. Però *Canícula* vol ser la tràgica i desmesurada conseqüència d'una obsessió amb desenllaç tràgic, *Canícula* és la vida d'un ocell de bosc, d'un Benet amargat, bevedor que odia et ama i recorda i lluita per oblidar la seva ex-dona. *Canícula* vol ser la soledat del fracassat.

Boixets, la més extensa de les narracions, pateix. El lector pateix més pel ritme i pel recargolament dels esdeveniments que no pas per l'argument i l'acció.

El viatge iniciàtic, «caminant per la terra cremada de les nostres il·lusions», dels personatges d'*Uns papers al calaix* és la narració més interessant del recull. L'estil de les anotacions que Arbonés apunta a *El cingle del silenci* amb la veu directa de l'Adriana és recuperat en aquesta narració: el dietari d'un pare ex-hippy que l'any 1977 «s'iniciava en la complexitat d'una vida plena de curioses combinacions d'escenaris i gent, marcada per l'abundància d'experiències contradictòries» i que un fill o filla, més o menys orgullós d'aquest pare, reproduïx –després de la mort d'aquest pare. El viatge del pare és, en una breu introducció, implícitament elogiat per aquest fill o filla marcat o marcada per la pròpia joventut que, igual que la del seu pare, li és alguna cosa més que un fet biològic. El viatge per fugir del passat, que es convertia en una «immensa pantalla negra», i continuar en el paradís perdut del present igualment negre, narrat en primera persona del plural, i amb forma de dietari-apunts justifica la contraportada del llibre i la metàfora de la «naturalesa esquerra i amenaçadora». Aquest pare podia ser el mateix Marià de la primera narració, *El cingle del silenci*, que retorna a la ciutat i que no se'n surt d'arreglar una taula coixa. A *Uns papers al calaix* no triomfa la natura sinó que, com a la resta de narracions, el que passa és que fracassa l'individu, com sempre; l'animal humà (salvatges i trastocats com els de *Boixets* o amb motius sublimes com el de *Uns papers al calaix*) tant si veu la natura idealitzada com si pateix la natura pura i dura, parteix d'un «punt d'arrencada erroni: ningú que no sigui innocent no pot trobar la innocència» i quan se n'adona deixa *Uns papers al calaix*, magnífics i s'aboca a la solitud que ha «de ser la nostra força, una barricada que ens faria forts».

Francesc Ten

